

Republika Srbija
VRHOVNI KASACIONI SUD
Prev 137/2013
Pzp 3/2013
03.10.2013. godina
Beograd

U IME NARODA

Vrhovni kasacioni sud, u veću sastavljenom od sudija: Stojana Jokića, predsednika veća, Mirjane Đerasimović i Jelene Borovac, članova veća, u privrednom sporu po tužbi tužioca f.u. B. ad iz N.C., koga zastupaju punomoćnici L.J.K., advokat iz V. i G.S., advokat iz N.S., protiv tuženog I. doo iz Z., (prvotuženi), koga zastupa punomoćnik S.S. advokat iz N.S. i FHI Z. ad L. (drugotuženi), koga zastupa punomoćnik D.S., advokat iz B., radi isplate 430.464.000,00 dinara, odlučujući o revizijama stranaka izjavljenim protiv presude Privrednog apelacionog suda Pž broj 8769/12 od 28. marta 2013. godine i zahtevu Republičkog javnog tužilaštva za preispitivanje pravnosnažne presude Privrednog apelacionog suda Pž broj 8769/12 od 28. marta 2013. godine, u sednici veća održanoj dana 03.10.2013. godine, doneo je sledeću

P R E S U D U

I ODBIJAJU SE, kao neosnovane revizije stranaka u sporu, tužioca f.u. B. ad iz N.C., prvotuženog I. doo iz Z. i drugotuženog FHI Z. ad iz L., izjavljene protiv presude Privrednog apelacionog suda Pž broj 8769/12 od 28. marta 2013. godine.

II ODBIJA SE, kao neosnovan zahtev Republičkog javnog tužilaštva za preispitivanje pravnosnažne presude Privrednog apelacionog suda Pž broj 8769/12 od 28. marta 2013. godine.

III Tužiocu se ne dosuđuju troškovi odgovora na zahtev za preispitivanje pravnosnažne presude.

O b r a z l o ž e n j e

I

Privredni sud u Beogradu je presudom P broj 3385/2012 od 28. juna 2012. godine odlučio:

„I Odbija se predlog punomoćnika prvotuženog da se kao umešač pozove C.S. iz B.

II Delimično se usvaja tužbeni zahtev tužioca F.u. B. ad iz N.C., pa se obavezuju prvotuženi I. doo iz Z. i drugotuženi FHI Z. ad iz L. da tužiocu solidarno plate iznos od 268.464.000,00 dinara sa kamatom po zakonu o visini stope zatezne kamate počev od 22. septembra 2008. godine pa do isplate u roku od osam dana od dana prijema pisanog opravka presude, dok se u preostalom delu zahtev tužioca za isplatu iznosa od 162.000.000,00 dinara odbija kao neosnovan.

III Obavezuju se prvotuženi i drugotuženi da tužiocu solidarno plate troškove postupka u iznosu od 1.335.750,00 dinara u roku od osam dana od dana prijema pisanog opravka presude.“

Presudom Privrednog apelacionog suda Pž broj 8769/12 od 28. marta 2013. godine, stavom I izreke odbijene su kao neosnovane žalbe stranaka u sporu i potvrđena pomenuta prvostepena presuda. Stavom II izreke drugostepene presude odbijeni su zahtevi stranaka za naknadu troškova drugostepenog postupka.

II

Protiv drugostepene presude stranke u sporu izjavljuju blagovremene i dozvoljene revizije.

Revizije izjavljuju zbog bitnih povreda ZPP-a i pogrešne primene materijalnog prava.

Odgovori na revizije nisu podneti, a Republički javni tužilac se o revizijama nije izjasnio.

Revizijski sud je ispitao revizijama pobijanu drugostepenu presudu na način propisan članom 408. važećeg Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“, broj 72 od 28.09.2011. godine) i odlučio kao u stavu 1 izreke presude iz sledećih razloga:

Revizije nisu osnovane.

U postupku nije učinjena bitna povreda ZPP-a iz člana 374. stav 2. tačka 2. ZPP-a, na koju se u revizijskom postupku pazi po službenoj dužnosti.

Stranke u sporu ukazuju na bitne povrede i to: tužilac na učinjene bitne povrede iz člana 361. stav 2. osim tačke 4. ZPP-a i iz člana 361. stav 2. tačka 12. ZPP-a učinjenu u drugostepenom postupku, prvotuženi iz člana

374. stav 2. tačka 3, 5, 7. i 12, te člana 374 stav 1, a u vezi sa članom 354. stav 4. ZPP-a, a drugotuženi iz člana 374. stav 2. tačka 3. i 12. ZPP-a.

III

Iz utvrđenog činjeničnog stanja i dokaza na kojima je zasnovano proizilazi sledeće:

1. Pravnosnažnom i izvršnom presudom Trgovinskog suda u Novom Sadu P broj 1601/05 od 07. aprila 2006. godine, utvrđeno je da tužilac ima pravo preče kupovine 2247 običnih akcija emitenta K.b. ad N.S., koje je drugotuženi prodao prvotuženom ugovorom o prodaji zaključenim 23. septembra 2003. godine. Istom presudom poništeni su ugovori o prodaji predmetnih akcija i izjava o prenosu akcija putem indosamenta sa drugotuženog (prodavca) na prvotuženog (kupca). Presudom je naloženo drugotuženom da u roku od osam dana zaključi ugovor o prodaji tih akcija sa tužiocem po prodajnoj ceni od 13.189.663,58 dinara.
 2. Drugotuženi dana 01.09.2008. godine daje nalog svom brokeru da izvrši povraćaj predmetnih akcija evidentiranih na ime prvotuženog. Centralni registar dana 08.05.2009. godine obaveštava drugotuženog da je prvotuženi predmetne akcije dana 03.09.2008. godine prodao kupcu D. ad iz I. po ceni od 192.000,00 dinara po jednoj akciji i da u bazi registra nije evidentiran prenos akcija sa računa prvotuženog na račun hartija od vrednosti drugotuženog. Stoga izvršenje presude Trgovinskog suda u Novom Sadu P 1601/05 od 07.04.2006. godine nije moguće. Predmetne akcije evidentirane su na založnom računu hartija od vrednosti Centralnog registra jer ih je sadašnji vlasnik D. ad I. kao dužnik opteretio zalogom.
 3. Prvotuženi je ugovorom zaključenim 03.09.2008. godine prodao na organizovanom tržištu predmetne akcije kupcu D. ad iz I. Pravnosnažnom presudom P broj 9273/08 od 17.05.2009. godine, donetoj u sporu po tužbi drugotuženog kao tužioca protiv tuženog D. ad I. i prvotuženog u ovom sporu, utvrđeno je da je ništav ugovor o prodaji predmetnih akcija koje je prvotuženi prodao kupcu D. ad iz I. sa pravom glasa OTP B. ad N.S. kao pravnog sledbenika ranije K.b. ad N.S. Ovom presudom naloženo je centralnom registru depo i kliring da izvrši prenos akcija sa računa kupca (D. ad I.) na račun tužioca. Predmetne akcije iz ugovora o prodaji zaključenim 03.09.2008. godine, prodate su po ceni od 192.000,00 dinara po jednoj akciji, ukupno za iznos od 430.464.000,00 dinara.
 4. Tužilac je kao izvršni poverilac podneo predlog za izvršenje presude Trgovinskog suda u Novom Sadu P broj 1601/05 od 07. aprila 2006. godine sa obavezom drugotuženog kao izvršnog dužnika da sa tužiocem kao poveriocem zaključi ugovor o prodaji predmetnih akcija po ceni od 13.189.663,58 dinara sa predlogom za određivanje penala. Privredni sud u Leskovcu je rešenjem od 09.12.2008. godine odredio predloženo izvršenje i penale zbog neizvršenja presude sa obavezom da ih drugotuženi plati tužiocu. U postupku izvršenja naplaćeni su penali u ukupnom iznosu od 162.000.000,00 dinara za period od 13. marta 2007. do 03. septembra 2008. godine jer je 03.09.2008. godine izvršen prenos predmetnih akcija sa prvotuženog na kupca D. ad I., usled čega je prestao tok sudskih penala dosuđenih izvršnom ispravom. 5. Na osnovu utvrđenog činjeničnog stanja nižestepeni sudovi su pravnosnažno odlučili o tužbenom zahtevu na način utvrđen stavom I izreke prvostepene presude. Tužbeni zahtev je delimično usvojen i delimično odbijen.
- Nezadovoljne takvim odlučivanjem stranke drugostepenu presudu pobijaju izjavljenim revizijama. Tužilac u delu odbijenog, a tuženici u delu usvojenog tužbenog zahteva.
6. U prethodnom izlaganju pod tačkom II istaknuto je da revizije nisu osnovane, što podrazumeva da je neosnovana i tužiočeva revizija.
 7. Kao revizijski razlog, tužilac ističe i bitne povrede iz člana 361. stav 2. (osim tačke 4) ranije važećeg ZPP-a a koje konkretno ne obrazlaže. Pominje ih kao revizijski razlog paušalno i neargumentovano. Pomenuta procesna norma, prestala je da važi 31.01.2012. godine, stupanjem na pravnu snagu sada važećeg Zakona o parničnom postupku koji se primenjuje na materijalno-pravni odnos stranaka u smislu člana 506. stav 2. važećeg ZPP-a. U sada važećem ZPP-u kao revizijski razlog nije propisana bitna povreda iz člana 374. stav 2. tačka 12, koja je identična sa prethodno važećom procesnom normom iz člana 361. stav 2. tačka 12. prethodno važećeg ZPP-a. To podrazumeva da se radi o nedozvoljenom revizijskom razlogu jer kao dozvoljen nije propisan članom 407. stav 1. tačka 2. važećeg ZPP-a.
 8. Pod pretpostavkom da je tužilac pogrešno kvalifikovao ovaj revizijski razlog i da je po sredi bitna povreda iz člana 374. stav 1. a u vezi sa članom 356. ZPP-a (sud nije vezan ni za procesnu pravnu kvalifikaciju) revizijski sud smatra da ni ona nije učinjena u drugostepenom postupku, jer u njemu pri odlučivanju o žalbi tužioca nije učinjena ova bitna povreda. Drugostepeni sud se na jasan i nedvosmislen način izjasnio o žalbenom razlogu vezanom za neodlučivanje prvostepenog suda o delu tužbenog zahteva za dosudu zakonske kamate na utuženi a prvostepenom presudom odbijeni novčani iznos u visini od 162.000.000,00 dinara. Argumentovano i procesno utemeljeno obrazloženje napisano na strani 7 stav drugi i treći obrazloženja drugostepene presude se ne može podvesti ni u kom segmentu pod odlučivanje uz bitnu povredu na koju neosnovano pretpostavljeno ukazuje tužilac.

Prvostepenom presudom odbijen je kao neosnovan tužbeni zahtev za isplatu 162.000.000,00 dinara. Nije odlučeno o sporednom zahtevu za isplatu utužene kamate na ovu glavnice. Tužilac u žalbi nije podneo predlog za donošenje dopunske presude i to se ni ne spori. Sporan je procesni rezon tužioca u kome ističe da se po samom zakonu smatra da je prvostepeni sud odbijajući zahtev za isplatu glavnice odbio i tužbeni zahtev za isplatu kamate kao sporednog traženja. Revizijski sud ne prihvata tako izraženi procesni rezon jer je sud dužan da odluči o svim zahtevima stranaka što podrazumeva i o zahtevu za isplatu kamate kao sporednom zahtevu. Suprotno tome, prihvatanjem kao osnovanog izraženog procesnog rezona, smatralo bi se i da je sud usvajanjem tužbenog zahteva za isplatu dosuđene glavnice, a bez dosude utužene kamate na nju usvojio i zahtev za isplatu kamate i u situaciji da o tom zahtevu nije odlučivano. Sledom toga nameće se pitanje da li bi tužilac da mu kamata nije dosuđena na dosuđenu glavnice mogao da traži izvršenje naplatom utužene kamate koja izrekom presude nije dosuđena samo zato što se podrazumeva njeno dosuđenje??? Evidentno je da ne bi. S toga je potpuno ispravan procesni stav drugostepenog suda da kod nepostojanja predloga za donošenje dopunske presude radi odlučivanja i o zahtevu za isplatu utužene kamate na odbijeni deo tužbenog zahteva, tužba se smatra povučenom za ovu kamatu u smislu člana 356. ZPP-a. Zato su neosnovani ovi pretpostavljeni revizijski razlozi.

9. Neosnovano tužilac spori i primenu materijalnog prava istrajavajući i u revizijskim razlozima u stavu da ima pravo na isplatu pravnosnažno odbijenog tužbenog zahteva i da to pravo proizilazi iz zakonske norme propisane u članu 293. stav 1. ZOO. Penali su tužiocu dosuđeni u smislu člana 294. stav 1. ZOO kojom zakonskom normom je propisano:

„Kad dužnik ne izvrši u roku neku svoju nenovčanu obavezu utvrđenu pravnosnažnom odlukom, sud može, na traženje poverioca odrediti dužniku naknadni primeren rok i izreći, a u cilju uticanja na dužnika i nezavisno od svake štete, da će dužnik, ako ne izvrši svoju obavezu u tom roku, biti dužan isplatiti poveriocu izvesnu svotu novca za svaki dan zadocnjenja, ili za koju drugu jedinicu vremena, počev od isteka tog roka.“

Oni se određuju zbog kašnjenja dužnika u ispunjenju nenovčane obaveze utvrđene izvršnom ispravom u situaciji kada poverilac namerava da traži ispunjenje nenovčane obaveze. Podnošenjem tužbe od 28.09.2008. godine u predmetnom sporu, tužilac se u smislu člana 293. stav 1. ZOO, opredelio da ne traži ispunjenje obaveze već naknadu štete umesto ispunjenja. U tako nastaloj činjeničnoj i pravnoj situaciji penali izrečeni i naplaćeni u postupku izvršenja u cilju ispunjenja dužnikove (drugotuženikove) nenovčane obaveze se ne mogu kumulirati sa naknadom prouzrokovane štete. Ne mogu zbog toga što se ne radi o pravnoj situaciji propisanoj u članu 294. stav 1. ZOO koja propisuje dosudu penala nezavisno od štete. Naprotiv, radi se o situaciji iz člana 293. stav 1. ZOO, za koju zakonodavac propisuje samo pravo poverioca na naknadu štete, pa se s toga dosuđeni iznos penala uračunava u ukupno prouzrokovanu štetu. To što su penali institut izvršnog postupka i što su određeni i naplaćeni u izvršnom postupku ne daje pravo tužiocu na naknadu celokupne štete uvećane za naplaćene penale. Tužilac bi na njih imao pravo samo u situaciji da je ostao kod zahteva za ispunjenje nenovčane obaveze tj. zaključenje ugovora o prodaji predmetnih akcija, od čega je on odustao podnošenjem tužbe. Obzirom na nastalu nemogućnost za ispunjenje nenovčane obaveze (zaključenje ugovora) i prestanak izricanja penala smatra se i da je istekao naknadni rok za ispunjenje nenovčane obaveze, te da tužilac kao poverilac može zahtevati samo naknadu štete zbog neispunjenja za koju se opredelio podnetom tužbom u ovom sporu. Naknadni rok za ispunjenje u ostavljenom roku od osam dana dat je drugotuženom pismenom tužiocu od 28.02.2007. godine a on je potom produžavan rešenjima Privrednog suda u Leskovcu sve do 03.09.2008. godine kada je drugotuženi prodao predmetne akcije kupcu D. ad I. U članu 293. stav 2. ZOO jasno je propisano da po isteku naknadnog roka, poverilac može zahtevati samo naknadu štete zbog neispunjenja. U skladu sa ovom zakonskom normom tužilac je opredelio tužbu. U tako nastaloj činjeničnoj i pravnoj situaciji tužilac u smislu člana 293. stav 1. ZOO može tražiti samo naknadu štete zbog neispunjenja koja zbog svega iznetog ne može biti kumulirana sa naplaćenim penalima. To podrazumeva da se naknada štete mora umanjiti za naplaćene penale i da su nižestepeni sudovi o ovom delu tužbenog zahteva pravilno i dobro odlučili.

10. Nedoizvoljeni su revizijski razlozi prvotuženog u delu u kome ukazuje na učinjene bitne povrede ZPP-a. Pod pretpostavkom da su dozvoljeni kao što su nedozvoljeni oni bi bili neosnovani.

11. U postupku nije učinjena pretpostavljena bitna povreda iz člana 374. stav 2. tačka 3. ZPP-a. Šteta za tužioca nastala je neizvršenjem presude Trgovinskog suda u Novom Sadu P broj 1601/05 od 07.04.2006. godine. Izvršenje presude onemogućeno je i nedozvoljenim radnjama prvotuženog koji je prvo kupio predmetne akcije na koje je tužilac imao pravo preče kupovine a potom ih neovlašćeno prodao 03.09.2008. godine. Radi se o šteti nastaloj neizvršenjem sudske odluke kao izvršne isprave. Potraživanja iz izvršnih isprava zastarevaju u zastarnom roku od 10 godina računajući od dana izvršnosti (presuda izvršna 05.03.2007. godine), što podrazumeva da na dan podnošenja tužbe utuženo potraživanje nije zastarelo, jer se rokovi zastarevanja ne mogu računati od dana zaključenja ugovora o prodaji akcija (03.09.2003. godine) kojim je prvotuženi prodao akcije kupcu D. ad I. Ugovor o kupovini akcija zaključen 03.09.2003. godine je poništen, dok je ugovor o prodaji istih akcija utvrđen ništavim izvršnim ispravama - presudama od 07.04.2006. i 17.05.2009. godine, pa tužilac iz

tin presuda kao izvršnin isprava crpi pravo na naknadu utuzene štete. S toga se utuzeno potraživanje ne može smatrati zastarelim ni u smislu člana 376. ZOO na koji neosnovano upućuje tužilac.

12. Revizijom pobijana drugostepena presuda nije zasnovana ni na nedozvoljenom raspolaganju tužioca iz člana 374. stav 2. tačka 5. ZPP-a. Tužilac je aktivno legitimisan u sporu za naknadu štete i ona se crpi iz već pomenutih izvršnih isprava. Tuženici odgovaraju zato što su onemogućili tužioca da postane vlasnik predmetnih akcija, pa tužilac zato trpi štetu u protivvrednosti akcija. Inače, da tužilac nije onemogućen u izvršenju presude od 07. aprila 2006. godine, postao bi vlasnik predmetnih akcija, pa ovog spora ne bi ni bilo, što prvotuženi previđa i u ovom pretpostavljeno dozvoljenom revizijskom razlogu.

13. Nije prvotuženi onemogućen u raspravljanju pred prvostepenim sudom, što podrazumeva da u postupku nije učinjena ni bitna povreda iz člana 374. stav 2. tačka 7. ZPP-a kao pretpostavljeno dozvoljeni revizijski razlog. Prvotuženi je izdao punomoćje pod brojem 51040 dana 30.10.2008. godine advokatima B.J., B.G. i G.M., svi iz B., da ga zastupaju u sporu sa tužiocem evidentiranim kod prvostepenog suda pod tadašnjim brojem P. 6918/2008. Punomoćje je overeno pečatom prvotuženog i potpisano od strane direktora S.T. Podneskom od 23.12.2011. godine prvotuženi obaveštava prvostepeni sud da otkazuje punomoćje advokatu B.G. iz B. i da za zastupanje ovlašćuje S.S., advokata iz N.S.

Podnesak tužioca od 05. juna 2012. godine prvostepeni sud upućuje advokatu B.G. na adresu advokatske kancelarije u B. Podnesak je uručen 13. juna 2012. godine. Ročište na kome je rasprava zaključena održano je 20. juna 2012. godine. Na ovom ročištu tužilac je istakao da ostaje kod tužbe tužbenog zahteva i podneska od 05.06.2012. godine. Punomoćnik prvotuženog advokat S.S. je na ročištu osporio tužbeni zahtev i njegov osnov u obrazloženom izlaganju. Nije tražio da mu se uruči podnesak od 05.06. da bi se na njega izjasnio. Potom prvotuženi podneskom od 25.06.2012. godine obaveštava sud da je otkazao punomoćje advokatskoj kancelariji B.G., otkazujući punomoćje advokatima B.G., G.M. i B.J. Prethodnim otkazom punomoćja isto je otkazano samo advokatu B.G., ali ne i advokatima G.M. i B.J. što vodi zaključku da je dostava podneska od 05.06. na adresu kancelarije ovih advokata dostavljena ostalim ovlašćenim punomoćnicima kojima tada punomoćje nije otkazano. Sledi da je podnesak dostavljen ovlašćenim punomoćnicima i da je punomoćniku - advokatu S. stajala mogućnost da na održanom ročištu od 20.06.2012. godine zatraži uručenje podneska od 05.06.2012. godine i rok da se na isti izjasni, što on nije učinio. Otuda se ne može prihvatiti ni ovaj pretpostavljeno dozvoljeni revizijski razlog kao osnovan.

14. Oba tužena u revizijskim razlozima ukazuju i na bitnu povredu iz člana 374. stav 2. tačka 12. učinjenu u drugostepenom postupku. U prethodnom izlaganju već je rečeno da ova povreda ne može biti revizijski razlog u smislu člana 407. stav 1. tačka 2. ZPP-a. Ona se ne može podvesti ni pod revizijski razlog iz člana 374. stav 1. tačka 3. Međutim, saglasno prethodnom izlaganju pod pretpostavkom da je dozvoljen kao što nije dozvoljen ovaj revizijski razlog, isti bi po oceni revizijskog suda bio neosnovan. Neosnovan zato što oba tužena kroz neosnovano istaknutu ovu bitnu povredu ZPP-a u suštini spore utvrđeno činjenično stanje. Revizijski razlozi su u ovom delu usmereni u tom cilju, jer se činjenično stanje prikazuje drugačijim od utvrđenog. Istrajava se u tvrdnji da tužilac u pismenu od 28.02.2007. godine upućenom drugotuženom nije izjavio i da neće primiti obavezu po isteku ostavljenog roka (što je potpuno tačno). Izneto jasno upućuje na to da oba tužena spore utvrđeno činjenično stanje, koje neosnovano pokušavaju da podvedu pod bitnu povredu iz člana 374. stav 2. tačka 12. ZPP-a. Jasnom procesnom normom iz člana 407. stav 2. ZPP-a propisano je da se revizija ne može izjaviti zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja.

15. Istrajavajući u činjenici da tužilac u dopisu od 28.02.2007. godine upućenom drugotuženom, istog nije upozorio da po proteku roka za ispunjenje neće primiti ispunjenje, tuženici osporavaju i pravo tužioca na isplatu štete, jer za njenu dosudu po njihovom revizijskom rezonu nije ispunjen jedan od tri kumulativna uslova propisana članom 293. stav 1. ZOO.

Prilikom odlučivanja o osnovanosti ovih revizijskih razloga mora se imati u vidu sledeće, a što ovi revidenti previđaju:

-da je tužilac pismenom od 28.02.2007. godine pozvao drugotuženog da u ostavljenom roku od 8 dana računajući od prijema pismena - dopisa, dostavi broj računa na koji će se uplatiti cena (prve prodaje akcija) u korist drugotuženog, sa zahtevom da se dostavi pet primeraka kupoprodajnog ugovora sa izjavom o prenosu akcija putem indosamenta na tužioca;

-da ukoliko se u ostavljenom roku ne prihvati traženo, da će tužilac kupoprodajnu cenu položiti u korist drugotuženog u sudski depozit i da će na osnovu člana 46. Zakona o izvršnom postupku a u vezi sa članom 294. stav 1. ZOO putem nadležnog suda zahtevati isplatu sudskih penala po 100.000,00 dinara dnevno za svaki dan zadocnjenja sve dok se ne ispuni obaveza iz izvršne sudske isprave.

Potom se u bitnom menja tada postojeće činjenično stanje:

-drugotuženi obaveštava tužioca da se zahtevi iz dopisa od 28.02.20097. godine ne mogu izvršiti;

-po zahtevu tužioca Trgovinski sud u Leskovcu rešenjima ostavlja drugotuženom naknadne rokove za izvršenje obaveze, izričući mu i penale za neizvršenje (zaključenje ugovora) koji su naplaćeni za period 13. mart 2007. godine - 03. septembar 2008. godine, nakon čega je izvršen prenos akcija sa prvotuženog na kupca D. ad I.;

-tužilac podnosi predmetnu tužbu dana 28. septembra 2008. godine i njome traži isplatu štete u utuženom iznosu.

16. Odustankom od naplate penala sa danom druge prodaje akcija tj. sa 03.09.2008. godine i od postupka izvršenja, podnošenjem tužbe za naknadu štete tužilac se jasno opredelio. To opredeljenje u konkretnoj situaciji podrazumeva saopštenje drugotuženom da neće primiti ispunjenje, tj. neće zaključiti ugovor. Sve ove činjenice nesumnjivo ukazuju na jasno opredeljenje tužioca da neće primiti ispunjenje i da je u tako nastaloj situaciji bilo potpuno nepotrebno i formalno saopštavati drugotuženom da neće pristati na ispunjenje obaveze (zaključenje ugovora). Ispunjenje obaveza je postalo nemoguće. Obaveza je u momentu utuženja bila neizvršiva. Otuda se nameće pitanje potrebe formalnog obaveštavanja drugotuženog da neće primiti ispunjenje obaveze koje je nemoguće. Izneto upućuje na zaključak na stvarno (pretpostavljeno) postojanje takve izjave, pa se ne može smatrati da je odsustvom i formalno tako date izjave izgubljeno pravo ustanovljeno članom 293. stav 1. ZOO. Forma u konkretnoj situaciji ne može pobediti suštinu jer se u konkretnoj situaciji mora smatrati da je kroz pomenute faktičke i pravne radnje tužilac jasno stavio do znanja drugotuženom da neće primiti naknadno ispunjenje - neće zaključiti ugovor o prodaji predmetnih akcija sa drugotuženim. Dalje se nameće pitanje zašto bi tužilac morao i formalno da saopštava drugotuženom da neće primiti ispunjenje u situaciji kada je ono bilo nemoguće i kada se tužilac faktičkom radnjom - tužbom opredelio za štetu. Preduzete pravne i faktičke radnje su u konkretnoj situaciji otklonile potrebu za formalnim saopštenjem na kome neosnovano istrajavaju tuženici. Drugostepeni sud se u tom smislu jasno izjasnio na strani 5 stav 2 i 3 obrazloženja presude dajući valjane činjenične i pravne razloge zašto u konkretnoj situaciji tužilac nije bio u obavezi na davanje formalne izjave i da se zakonska norma iz člana 293. stav 1. ZOO ne može primenjivati samo sa formalnog aspekta u smislu gubitka prava na čemu neosnovano ustrajavaju tuženici. Izraženi pravni stav u celosti prihvata i revizijski sud i na njega upućuje.

17. Neosnovano prvotuženi spori postojanje svoje solidarne odgovornosti za prouzrokovanu štetu. Iz dosadašnjeg revizijskog izlaganja nesumnjivo je da je i prvotuženi odgovoran za nastalu štetu kao i drugotuženi. Oba tužena su onemogućili tužioca da postane vlasnik predmetnih akcija i time mu prouzrokovali štetu u vidu izmakle koristi iz člana 189. ZOO. Krivi su za štetu prouzrokovanu tužiocu. Odgovaraju za štetu prouzrokovanu krivicom propisanu u članu 158. ZOO. U situaciji kada je šteta prouzrokovana krivicom više lica, ona kao štetnici odgovaraju oštećenom solidarno. Solidarna odgovornost za štetu podrazumeva pravo oštećenog (tužioca), da je zahteva od bilo kog štetnika ili od svih štetnika, u konkretnoj situaciji od oba tuženika kao štetnika.

18. Činjenice iznete u podnesku tužioca od 23.12.2010. godine ne utiču na drugačije presuđenje tj. na usvajanje tužbenog zahteva samo u visini od 356.381.594,00 dinara. Tužilac je u tom podnesku istakao da bi u situaciji da nije onemogućen u kupovini predmetnih akcija, iste mogao prodati u decembru 2006. godine po ceni od 158.957,00 dinara po jednoj akciji. To je tako bilo u decembru 2006. godine. Međutim, posle toga stanje na organizovanom tržištu akcija se promenilo. Promenilo tako što su te akcije 03.09.2008. godine prodate po ceni od 192.000,00 dinara po jednoj akciji, ukupno za iznos od 430.464.000,00 dinara. Da je tada raspolagao akcijama kao vlasnik, tužilac bi bio u mogućnosti da ih proda po toj ceni. Onemogućavanje od strane tuženika da postane vlasnik akcija i da ih kao vlasnik proda, tužilac trpi štetu u visini te prodajne cene. Tužiocu na osnovu člana 189. stav 3. ZOO pripada pravo na naknadu ove krivicom tuženih prouzrokovane štete, pa su neosnovani revizijski razlozi drugotuženog izneti u pomenutom smislu.

19. Na materijalno-pravni odnos stranaka nižestepeni sudovi su pravilno primenili materijalno pravo i to odredbe člana 155, člana 293. stav 1. a u vezi sa članom 12, članom 16, člana 189. stav 2, člana 294. člana 277. stav 1. i člana 324. ZOO.

Obaveza tuženih da tužiocu naknade prouzrokovanu štetu zasnovana je na članu 154. stav 1. ZOO.

20. Kako ne postoje revizijski razlozi tako ni oni na koje se pazi po službenoj dužnosti, revizijski sud je na osnovu procesnog ovlašćenja iz člana 414. stav 1. ZPP-a odlučio kao u stavu I izreke presude.

IV

Republički javni tužilac je protiv drugostepene presude podneo zahtev za njeno preispitivanje (zahtev).

21. O potpunosti, razumljivosti, dozvoljenosti i blagovremenosti zahteva ovaj sud se izjasnio u obrazloženju rešenja Prev 137/2013 i Pzp 3/2013 od 12.09.2013. godine, koje je punomoćnicima stranaka uručeno 16.09. ove godine. Zato se o zahtevu u tom smislu ovde neće ponavljati.

Zahtev je ispitan na način propisan članom 423. ZPP-a i odlučeno kao u stavu II izreke presude iz sledećih razloga:

Zahtev nije osnovan.

22. Podnosilac, ga zasniva na razlozima da je:

- drugostepenom presudom povređen zakon na štetu javnog interesa;
- nevlasnik akcija ovlašćen da zahteva naknadu štete za njih i da je sudskom odlukom tužiocu kao nevlasniku priznato pravo na naknadu štete za 2.242 obične akcije;
- pogrešno primenjena odredba člana 113. ZOO, jer prvotuženi nije imao obavezu da vrati akcije iz ugovora o njihovoj prodaji;
- pri utvrđivanju obima vraćanja ustanovljena je obaveza bez utvrđivanja krivice i savesnosti ugovornika;
- pogrešno ustanovljena obaveza prvotuženog jer se o tužbenom zahtevu ne može odlučiti na identičan način u odnosu na oba tužena;
- pogrešno primenjen član 113. i 155. ZOO, što predstavlja povredu zakona na štetu javnog interesa;
- svako kršenje osnovnog ustavnog načela putem zloupotrebe ili nepoštovanja pozitivno-pravnih propisa ili nesankcionisanje istih od strane zato ovlašćenih državnih organa, narušavanje pravnog poretka koje za posledicu ima povredu javnog interesa;
- obavezivanjem prvotuženog na isplatu dosuđene štete narušen pravni poredak i povređeno njegovo pravo na imovinu garantovano članom 58. Ustava Republike Srbije i Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda;
- suprotno Ustavu Republike Srbije i Evropskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda drugostepenom presudom prvotuženi nezakonito lišen značajnog dela svoje imovine priznavanjem prava nevlasniku na naknadu štete.

Na osnovu pomenutih razloga, podnosilac predlaže da ovaj sud zahtevom pobijanu drugostepenu presudu preinači, usvajanjem žalbe prvotuženog i odbijanjem kao neosnovanog tužbenog zahteva u odnosu na njega.

23. Tužilac i drugotuženi podnose blagovremene i dozvoljene odgovore na podneti zahtev. U podnetim odgovorima u celosti spore razloge na kojima je zahtev zasnovan. Spore povredu zakona na štetu javnog interesa i zato daju obrazložene i detaljne razloge.

Tužilac opredeljuje troškove za sastav odgovora na zahtev u iznosu od 180.000,00 dinara. Drugotuženi ne opredeljuje troškove odgovora na zahtev.

Prvotuženi u podnesku od 25.09.2013. godine ističe da je u svemu saglasan sa zahtevom.

24. Osnovano tužilac i drugotuženi u odgovoru na zahtev spore njegovu osnovanost.

Nižestepeni sudovi nisu povredili zakon na štetu javnog interesa. Utuženu i dosuđenu štetu su zasnovali na primeni valjanih zakonskih odredbi. Pravo tužioca na naknadu štete ne proizilazi iz vlasništva na akcijama, nego iz novrede prava preče kupovine tih akcija. Tuženici su onemogućili tužioca da na osnovu prava preče kupovine

stekne vlasništvo na akcijama, a da ih je stekao kao što nije ovog spora ne bi ni bilo. To podrazumeva da je tužbeni zahtev zasnovan na pretpostavljenom svojinskom pravu na akcije koje je osujećeno krivicom oba tužena. Bez ikakvog činjeničnog i pravnog utemeljenja, podnosilac zahteva pokušava da prvotuženog prikaže kao savesno lice koje je zakonito postupalo i koje nije imalo zabranu da zaključuje prvo ugovor o kupovini a potom ugovor o prodaji predmetnih akcija. Pri tom podnosilac previda da je prvo zaključen ugovor kojim je prvotuženi kupio akcije poništen sudskom odlukom a drugo zaključen ugovor kojim je prvotuženi prodao akcije utvrđen ništavim. Pomenuti ugovori o kupovini, prodaji akcija koje je prvotuženi zaključio prvo kao kupac (23.09.2003. godine), a potom kao prodavac (03.09.2008. godine), predstavljaju nevažeće pravne poslove zahvaćene krupnim nedostacima, koji ne proizvode pravno dejstvo. Njima su, suprotno rezonu podnosioca zahteva povređeni opšti (javni) interesi. Povređeni zakoni na štetu javnog interesa. S toga, zaključenje presudama poništenog i utvrđenog ništavim ugovora ne podrazumeva ne postojanje krivice na strani prvotuženog kao kupca i prodavca predmetnih akcija već naprotiv upravo ukazuje na njegovu krivicu. Krivica za zaključenje poništenog i ništavim utvrđenog ugovora isključuje postojanje savesnosti prvotuženog na koju neosnovano ukazuje podnosilac zahteva. Prodajom akcija stečenih na osnovu poništenog ugovora o toj prodaji, prvotuženi je izrazio potpunu nesavesnost i zloupotrebu prava na prodaju akcija koje se može i mora sankcionisati jedino obavezivanjem prvotuženog da plati prouzrokovanu štetu. Napominje se, da su nižestepeni sudovi sankcionisali tu zloupotrebu od strane prvotuženog, uvažavajući osnovni princip zabrane zloupotrebe prava koji se izražava u definiciji: „Treba zabraniti svako vršenje prava koje ima za nameru da drugome prouzrokuje štetu.“

25. Odgovornost prvotuženog za štetu je solidarna sa odgovornošću drugotuženog i ta solidarnost upravo proizilazi iz obaveze naknade štete po osnovu krivice propisane u članu 158. ZOO. Krivica postoji kada je štetnik prouzrokovao štetu namerno ili nepažnjom. Ako je šteta prouzrokovana krivicom više lica oni kao štetnici odgovaraju solidarno, što podrazumeva pravo tužioca da njenu naknadu traži od oba štetnika (o solidarnoj odgovornosti se revizijski sud već izjašnjavao na strani 15 pod tačkom 17).

26. Šteta je umanjenje nečije imovine (obična šteta), i sprečavanje njenog povećanja (izmakla korist) što je jasno propisano u članu 155. ZOO. Tužilac trpi štetu u vidu izmakle koristi koja je nastala onemogućavanjem – krivicom tuženih da postane vlasnik akcija po pravu preče kupovine, i proda ih na tržištu akcija. Šteta se sastoji se u izmakloj koristi iz člana 189. ZOO.

To podrazumeva da obavezivanje štetnika – prvotuženog da plati štetu nastalu i njegovom krivicom upravo proizilazi i iz člana 155. ZOO, pa je stoga neprihvatljiv rezon podnosioca da je povređena i odredba ove zakonske norme na štetu javnog interesa. Ne može se povredom zakona na štetu javnog interesa smatrati obavezivanje štetnika da plati prouzrokovanu štetu. Sledom rečenog proizilazi da bi samo suprotno presuđenje, tj. odbijanje zahteva za isplatu štete prema prvotuženom predstavljalo povredu ove zakonske norme na štetu javnog interesa.

27. Do sada izneto vodi zaključku da je neprihvatljiv izraženi stav podnosioca zahteva, da nižestepeni sudovi nisu u postupku sankcionisali zloupotrebe prava ili nepoštovanje pozitivno-pravnih propisa što je rezultirano narušavanjem javnog poretka koji ima za posledicu povredu javnog interesa (zakona na štetu javnog interesa), a što je rezultirano i povredom Ustavom garantovanog tužiočeva prava na imovinu. Zakonske norme, čiju primenu na materijalno-pravni odnos stranaka spori podnosilac zahteva su potpuno jasne i u dosadašnjoj sudskoj praksi srpskih sudova nisu u primeni izazivale bilo kakve dileme. Jasnoj zakonskoj normi ne treba nikakvo dodatno tumačenje. Jasne odredbe se ne tumače (što svako jednako razume tome tumača ne treba paragraf 994. OGZ). Primenjuju se onako kako glase u smislu člana 99. stav 1. ZOO.

28. Zahtevom osporavana primena člana 113. i 155. ZOO ne predstavlja ni povredu javnog poretka. Ako se opšti pojam javnog poretka primeni samo na materiju ugovornih odnosa, onda bi se on mogao definisati kao skup principa na kojima je zasnovano postojanje i trajanje jedne pravno organizovane zajednice, koji se ispoljavaju preko određenih društvenih normi koje su u domenu predmeta i cilja ugovora i one tako postavljene zahtevaju od ugovornika da ih moraju poštovati. Pojam javnog poretka primenjen na naše pravo izražava se kroz Ustavom utvrđeno načelo društvenog uređenja, prinudne propise i pravila morala društva. On je u svakom društvu spona ali ujedno i demarkaciona linija između individue i zajednice. Ograničava individualnu volju koja se smatra pravno valjanom samo ukoliko je u skladu sa opštim interesima i u domenu dozvoljenog ugovaranja kojim se omogućava pravni promet između određenih subjekata u datom društvu. Time što razdvaja polje dozvoljenog od polja nedozvoljenog, ograničava individualnu volju u cilju zaštite opštih interesa. Pravni poredak se sastoji i od dobrih običaja i morala. Razlika se svodi na stepen njihove obaveznosti. Ispoljava se u tome što ono što je moralom zabranjeno ne treba činiti, a ono što je pravom zabranjeno ne sme se činiti.

Primena javnog poretka u materiji ugovora se u pravilu provodi kroz pravila koja se odnose na zabranjenost predmeta i cilja (kauza) ugovora. Teorija o zabranjenoj kauzi ispunjava funkciju ne samo individualne već i društvene zaštite, jer se pomoću nje štiti opšti interes koji se javlja povodom određenih moralnih i materijalnih vrednosti koje su ugrađene u jedan društveni sistem. Zabranjeni ugovori vode ništavosti što podrazumeva da ako je ugovornik znao ili morao znati za nedozvoljen motiv svoga saugovornika onda je takav ugovor nedozvoljen. Iz toga proizilazi ovlašćenje suda da proveriti savesnost ugovornika (a nju su nižestepeni sudovi valjano proverili).

Predmet ugovora može biti zabranjen na više načina i iz različitih uzroka.

I zahtevom osporavane zakonske norme propisane su u skladu sa načelima javnog poretka i moraju se primeniti onako kako i glase. Samo takva primena zakonskih normi podrazumeva poštovanje prinudnih propisa i poštovanje načela pravne sigurnosti. Načelo pravne sigurnosti je neminovni atribut svakog javnog poretka, čije postojanje ne sme biti ugroženo. To podrazumeva da u svakom društvenom i pravnom poretku mora postojati sigurnost u pravne institucije. Sigurnost, koja nije sama sebi cilj, već koja služi ostvarenju cilja. Načelo pravne sigurnosti (pravde), podrazumeva jednako postupanje s` jednakim stvarima a nejednako sa nejednakim stvarima srazmerno njihovoj nejednakosti i davanje svakom ono što mu pripada. Ono predstavlja i osnovni institut vladavine prava. Upravo razlozi pravne sigurnosti zahtevaju odlučivanje i primenu zahtevom osporavanih zakonskih normi na način kako su ih primenili nižestepeni sudovi.

29. Rezime svega iznetog rezultira zaključkom da se ne može zakonito obavezivanje štetnika (prvotuženog) na isplatu prouzrokovane štete smatrati ni povredom zajamčenog štetnikovog prava na imovinu, jer pravo na imovinu ne isključuje obavezu imaoca imovine da oštećenom naknadi štetu koju je prouzrokovao svojom krivicom.

30. Izneti razlozi opredelili su ovaj sud da zahtev kao neosnovan odbije, a tako odlučivanje je procesno zasnovano na odredbi člana 424. stav 1. ZPP-a.

31. Tužiocu nisu dosuđeni troškovi odgovora na zahtev jer ova procesna radnja nije bila nužna i neophodna. Troškovi odgovora na zahtev nisu bili potrebni, pa sledom toga, ceneći tu činjenicu, koristeći se ovlašćenjem iz člana 154. stav 1. ZPP-a sud te troškove nije dosudio tužiocu odlučujući o njima stavom III izreke presude.

Predsednik veća - sudija

Stojan Jokić, s.r.